

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

31. Comparatio Berzei cum Xauerio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

dices tangentibus quas videbat Deus lapidibus obrui. Certò tamen constat agrotos duos restituisse ab instanti morte; horum vnus viri nobilissimi filius, cui alterum imputruerat lumen; pro vtroque sacris operatus ita illos sanauit vt die eodem lecto exilirent. Arreproptiam, marito flagitante cum adire non posset, misit ad illam Chirographum suum, breui nominis Dei, & Matris Virginis inscriptum inuocatione, quo vno illam à malo demone liberauit. Agrotos alios, auditis eorum confessionibus vitæ simul huius exemit periculo, & in æternæ fiduciam reduxit. Sed hæc adeò ieiunè, infra etiam illa quæ non suæ, sed suorum fidei concessa significauit ipsemet Berzeus, fortassis melius tacuissent ne existimentur, sola esse & miraculorum eius summa.

31.
Comparatio
Berzei cum
Xauerio.

Vixit annos Berzeus duodequadraginta, vt constat ex literis quas de se ipsemet & hac sua ætate, paucis quam obiret mensibus ad Ignatiam dedit. Sed Indis excolendis annos tantummodo sex, & dies sedecim insumpsit: vir plane magnus, & iis doctrinæ, pietatis, & caritatis animosæ partibus excellens quæ operarium absoluunt Apostolis supparem, quem si Deus vitæ donasset longiori, habitura erat in eo India, alterum è Societate apostolum Succidaneum Xauerio, ante mensis decem mortalibus exempto. Et vero id illum peculiariter oblectabat, quod sibi à Deo videretur duci, per calcata sancto suo Patri, ac præceptori vestigia. De quo ipse ad amicos scribens, modumque indicans, quem in iuuandis hominibus teneret; me, inquit, subinde consolatur, quod horum quæ actito nonnulla, in rebus P. Magistri Francisci reperio, cuius tamen indignum me arbitror calceamenti corrigiam soluere; etsi erat ipsi tam similis quam bono magistro bonus discipulus. Nam & se proximis totum dabat, & voto obstrinxerat, nulli se vnquam labori parsurum, quò posset eorum animis aut corporibus prodesse. Neque propterea occupationes tam sedulæ amouebant illum à Deo longius, quin & in media illarum turba, perinde illi ardere facies cernebatur, vt si Deum contempleretur otiosus. Quod de se fateri non dubitat, velut donum sibi cum aliis Euangelij præconibus commune, in conuersiones infidelium distractis; quo nempe in plura dissiparetur magis, hoc se expertum penitus in Deum colligi, cui videlicet in omnibus laborabat vni, & à quo vno acceptam ferebat suam illam agendi faustitatem in procuratione diuinæ gloriæ, hoc vno beatus si Christum cognoscerent, & amarent, qui prius nescissent, & odissent: ad hæc in vexando asperius corpore nihil admodum fuit ab Xauerio diuersus; somni breuitas, vna in diem refectio, triduana sæpe ieiunia, vestitus quem ethnici, viro tot suspiciendo nominibus, & tanto stupebant esse, mendicis viliozem. In alios vero lenitas, & miseratio, & tam pie solers, & amabiliter industria caritas ad fingendam ex aliena imbecillitate familiarem consuetudinem, vix vt cum vilo ageret peccatore, quem Deo non lucrifaceret. Ac si probasset Ignatius, Brachmanum, & Iogorum cultu percursurus erat ethnicos illarum regionum vt eos vestium similitudine, & asperitatis, quam in iis

vnice

unicè suspiciunt, & colunt, conciliaret legi Christianæ. Iam illa de se abiectissima existimatio, peræque ut in Xauerio quicquid in se aut boni agnosceret, aut operaretur in aliis, fratrum suorum orationi ac meritis deberi statuebat. Non possum (ait nostros per literas in Lusitaniam alloquens) Deum satis laudare, nutu tam paterno, & prouido, omnia dispensantem, quod tantorum me reum scelerum, in hanc nihilominus Societatem sanctam cooptrauit, vbi mei me magis quotidie pudet, spectantem atque audientem fratrum meorum affinem Angelis virtutem, & operam, quibus incitor vehementer, ad excutiendum vitiorum meorum quo implicor cœnum, & quo tanquam bufo lutulentus miserè nutrior. Nisi precum vestrarum fiducia niterer, quas esse pro me apud Deum assiduas arbitror, ad ea profecto nunquam animum adiecissim, quæ per me abiectum Societatis abortiuum, dignatur Deus perficere. Demum ne longius virtutum vtriusque comparatio procedat; Berzeo, uti Xauerio, laborum tunc delatum est præmium, cum in proximo esset ad illos integrandos. Paranti ad Sinas ingressum Xauerio, è vita exitus superuenit; & Berzeo similiter comœtum in Æthiopiam præstolanti, ut Patri optimo, & magistro colendum relinquere Orientem. Qua de re literas ad Imperatorem Æthiopum scripserat, spondens fore ut illi compertis faceret errores quibus ipse cum suis falleretur, scripserat & ad Lusitanos de hac facultate sibi obtinenda; certum Simoni Roderico Sacrorum promiserat numerum, si hanc ab Ignatio impetraret, ipsique Ignatio si eam concederet. Nec vero illam negavit Ignatius, etsi enim Goæ, maiori animorum compendio hæere videbatur, at enim à Deo si accerseretur in Æthiopiam, nec eo anno Patriarcham illuc censuisset Rex Lusitanæ debere proficisci, hanc ei liberam potestatem Ignatius fecerat. Quod si ut votis omnibus ambiebat adscitus fuisset ab Xauerio socius ad subiiciendum cruce Orientem, mira quædam versabat animo, de quibus spes suas, præmaturas, sed summas, & ardentes significabat Ignatio; nimirum se Christum Iaponiæ, ac Sini illaturum, iis Christo iam partis, transgressurum in Tartariam maiorem; inde remeaturum in Europam, adductisque in eo regressu ad Ecclesiam infidelibus illorum tractuum, præsto se Romæ ad illius pedes adfuturum, votis quidem expectationis, & confidentiæ ultra modum projectis, verum apud illos qui non norunt (ut norat ipse atque Xauerius, iisdem fere verbis, eadem apud Ignatium professus) velle nos iure omnia quæcumque vult Deus; hoc est ne posse quidem nos I E S V M quod ait Apostolus digne à nobis nominari, & sola nostra tenuitate fretos, at si nobis uti Deo placuerit; nihil esse tam arduum ac tantum, quin possit à nobis superari, & confici: sed hos diuinorum ignium heroos sensus nisi in animis excellentissimæ virtutis, & Apostolicæ sanctitatis minimè deprehendas, qui ex Xauerij præscripto, omnem à se mortalis cuiusvis, & debilitatis suæ expulerint metum, mortisque adeo ipsius; imo quibus mors ipsa in voto sit. Cuiusmodi

Berzeo

Berzeo inerat comparatio magnæ mentis ad martyrium tam feruens, vt loqui de re alia nesciret, nisi de morte pro Christo oppetenda, aut vita in summis, animarum causa, colluctationibus relinquenda quare lapidibus sæpius ab Saracenis appetitus, haud quicquam propterea ablitit, solus inter alios de religione disputare; vel Iudæorum mensis accumbere, quanquam veneficij suspectis; vel ad consueta opera exire, etsi sole Ormuzij, quàm torrente sub zona nocentiùs, medios dies inflammante, & dehortantibus ab eo Lusitanis sic respondit, vt si hæc foret ab æstu, quo ardebat maiori, refrigeratio; valetudinis, & virium prodigus, decem operarum æquabat vices; labori nouo præcedens initium dabat, virtute semper tam actiuosa, & viuuda velut ipse acquiesceret labori, quiete laboriose vexaretur. Quod eius manifestum fit ex Epistolis, Apostolicum planè virum spirantibus, quas hic integras reddi, si munus historiæ non veraret, spectarem germanam iconem ipsius absolutissimæ virtutis delineatam ab ipso met nihil minus cogitante. Claudam tamen de illo quæcumque memorauit, vnus ex literis particula, Cominbricam ad nostros scribentis. [Quàm diuersa, inquit, vobis istic à nobis peregrinandi forma! sunt plane iucundæ peregrinationes vestræ, mense vno clauduntur, diuersariis leuantur Xenodochiorum, & lectulis; esto immundis, sed aliquid somni præsentibus; recreantur dulci impatientia fratres carissimos reuiscendi, qui vos in reditu gratulabundi accipiunt, suoque vel solo aspectu suauissimè reficiunt. Hic tricliniis, lectis, carorum salutationibus, complexu, omnibus denique caremus. Vobis quidem, sat scio, in perpetuum orbatus viuo, & consuetudinis vestræ suauissimo congressu, cuius nunc demum agnosco pretium cum nisi & serò, & frustra id possum cupere. Verumtamen in solitudine hac mea, tantum mihi assumo animorum, vt neque me Ormuziensis æstus interdum sternat violentia; nec frangant noctes operosissimæ; ac minentur licet indigenæ futurum si pergam, vt vitam breui hæc assiduitas extinguat (nam etiam noctes audiendis confessionibus tribuo, & magnas habeo gratias, si tres ad quietem de illis horas demam;) haud propterea labori parco. Hic in summa verfor omnium egestate, corporis, animi, victus, & horarum, quarum etiam momenta desidero. Vobis ad pensa diuini officij recitandi, ad contemplationem cælestium, & curandum necessariis corpus, tempus suppetit opportunum. Hic nisi Deo & proximo nihil mihi temporis suppetit. Prættare quod vellem non valeo; meam tamen in Cruce omnem depositam habeo, hac meam salutem fulcio, & debilitatem mihi congenitam Christi robore stabilio. Vnus meos omnes amores possidet, hunc sponsum imitatus, myrrhæ fasciculum sinu gesto, quis enim me ab Christi amore diuidat? Ne vos meæ quas dico, dicturusque sum molestiæ terrent; nam etsi sum Christi gregarius, & imbecillus miles, pauca mihi & leues videntur, ad eas quas aueo pro illo perpeti apud vos animum distrahunt occupationes; apud nos colligunt; nostrum enim agere ac pati,

pati, Deum pro scopo solum habet: afflictationes hominum, & fauorem; contumelias, & honorem; mœtorem animi & quietem promiscuè habeo; hic ego adoratione reuerenti, alibi lapidatione, crucibus illic excipior. Vobis istic abundant lacrimæ, sanctæque animi voluptates, quas si quis interdum exarefaciat cœli squalor, mœsti, per vicos, & plateas, & in lectulo per noctem, demum vbicumque vobis perierit, quem diligit anima vestra, requiritis; at hic soli deserti siccitas maxima, riuos nobis perennes fundit consolationum. Si vos fratres mei! desideria incendunt Indicæ expeditionis, copiosum parate virtutis viaticum; erit enim profecto itineri tantò pernecessarium. Stabilite animum humilitate solida, obediētia, paupertate castimonia, Dei & proximi amore. Regnant enim his in locis hæc dotes animorum, Inducit nos sancta humilitas in Dei, nostrique notitiam; asserit in veram libertatem obedientiæ seruitus; magna sunt paupertatis diuitiæ, nam præter pauperem quis diues, & nihil cupientem? è contrariò quis egens, nisi diues cui nihil sufficit, speculum vero est Castitas, in quo reflexa Dei imago cernitur, & in iis quæ condidit, eius bonitas diligitur: multitudinem denique peccatorum operit caritas stola diuinæ maiestatis.]

Iam noua hic mihi latifundia se pandunt, colonorum præstantium strenuis manibus versata, libri subsequenti illustre argumentum, Christianæ rei, & Societatis nostræ in Mōluco successus egregios complectens. Priusquam tamen Indias desero, memorandi sunt mihi post Berzeum pauci quidam posteritatis fama digniores, qui ad beata laborum præmia illum præuenterunt. In primis vero Melchior Gonzales Lusitanus, Christi vineæ cultor indefessus, de Bazaini Ecclesiis, & atinentibus illuc Salfetanis laudem promeritus singularem. Societati Conimbricæ anno quadragesimo sexto supra sesquimillesimum adiunctus, die mensis Aprilis vigesimo quinto, mox Indiam petere iussus est tyrociniò vix dùm absoluto, & quod eius virtutis indicium est non leue, præesse focis, qui naui eadem vehabantur, inter quos magnus Dei seruus, de quo nos hæctenus, Berzeus. Goam applicuit Septemb. tertio anno 1546. & sub aliquantulum quietis ab Xauerio mittitur Bazainum, nostrorum illic Recturus Collegium, & Christianorum Pater, Ethnicorum Magister futurus. Stationem illam perpetuo tenuit, & quamuis inde Goam reuocatus, vt renauigaret in Europam, & de rebus Indorum Christianis certiore factum Ignatium permoueret ad quamplurimos illuc secum remittendos, sed hæsit tamen Bazaini; religioni enim duxit Antonius Gomezius, qui eum acciuerat, tam solerti Euangelij ministro Indiam priuare, naui quam conscenderat eductum, Bazaino & assuetæ operæ reddidit. Quanto illic animarum bono rem Christi procurarit, Bazaini, & Tanæ arcibus Præfecti suo illius ingenti præconio Goam perscripsere. Excurrebat inde in Prouincias confines, simulachrorum cultoribus habitatas, & semper lætos ex iis manipulos reportabat, hoc est quadringentos & plures, in Christi horrea, sin-

32.

Mors P.
Melchior
Gonzalez.

L

gulis